

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Lai tiesa atzītu tiesvedības dalībnieka apgalvojumu, pusei, kura uz to atsaucas, tas ir jāpierāda ar jebkādiem pieņemamiem likumā paredzētiem pierādīšanas līdzekļiem. Tas nozīmē, ka pastāv dažādu veidu procesuālo darbību kopums, kas ir sagrupēts kategorijās atkarībā no tiesvedības posma.

Civilprocesa kodeksa (CPK) 153. pantā ir noteikts, ka visiem apstrīdamajiem faktiem, kas ir būtiski strīda izšķiršanai, un to savstarpējai saiknei ir jābūt pierādītiem, savukārt CPK 154. pants nosaka, ka katrai pusei ir jānorāda fakti, ar kuriem ir pamatoti tās prasījumi un iebildumi.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Saskaņā ar pašreizējiem valsts tiesību aktiem pierādīšanas pienākums neattiecas uz faktiem, attiecībā uz kuriem ar likumu ir noteikta legālā prezumpcija. Pierādījumi, ko iesniedz, lai pierādītu, ka konkrēta legālā prezumpcija nav spēkā, ir pieņemami visos gadījumos, izņemot, ja to aizliedz likums (CPK 154. panta 2. punkts).

Papildus atbrīvojumu no pierādīšanas pienākuma piemēro faktiem, kas ir šķietami zināmi sabiedrībai un tiesai uz *ex officio* pamata, par ko tiesai ir jāinformē puses (CPK 155. pants).

Šajā saistībā, sākot tiesvedību, tiesai ir jāsaģatavo saraksts, kurā precīzi apraksta pierādāmos faktus, norāda puses, kurām tie ir jāpierāda, un precīzē, uz kurām pusēm attiecas pierādīšanas pienākums. Tiesa arī izspriež pieteikumus par pierādījumiem, ko iesniegušas puses, un atzīst pierādījumus, kas ir atbilstoši, pieņemami un nepieciešami (CPK 146. pants).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Faktiem, uz kuriem puses atsaucas, pamatojot savus prasījumus, jābūt pamatotiem ar attiecīgiem likumā paredzētajiem pierādīšanas līdzekļiem. Tiesai ir jāizskata katrs no pierādījumiem, lai noteiktu tā būtiskumu lietā (t. i., atšķirību starp oficiālu un privātu dokumentu).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pierādījumi tiesas prāvā tiek iegūti, pamatojoties uz rakstisku pieteikumu no attiecīgās puses vai uz mutiski izteiktu priekšlikumu sēdes laikā, saskaņā ar noteikumiem par dispozitivitātes principa piemērošanu.

Tomēr, ja tiesa konstatē, ka konkrēti pierādījumi ir būtiski strīdā, tā var izdot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu pēc savas iniciatīvas.

Attiecīgā puse savā pieteikumā par pierādījumiem norāda faktus un pierādīšanas līdzekļus, ko tā izmantos, lai pamatotu faktus.

Pieteikumā, kurā tiek prasīta atļauja noplatināt liecinieku, pusei ir jānorāda jautājumi, kas tiks uzdoti lieciniekam, liecinieka pilns vārds, uzvārds un adrese un datums, kurā puse vēlas izsaukt liecinieku uz tiesu.

Pieteikumā par jautājumu uzdošanu pretējai pusei ir jābūt ietvertiem jautājumiem, uz kuriem pusei tiks prasīts atbildēt.

Pieteikumā par eksperta liecību atzīšanu jābūt norādītai eksperta speciālo zināšanu jomai, eksperta atzinuma priekšmetam un liecinieka-eksperta uzdevumam.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Kad tiesa pieņem priekšlikumu par pierādījumiem, tā izdod rīkojumu, kurā nosaka termiņu pierādījumu iegūšanai. Termiņš sākas tiesas sēdē, kurā tas noteikts, arī attiecībā uz pusēm, kuras nav ieradušās tiesā, lai gan bijušas pienācīgā kārtībā izsauktas.

Saskaņā ar CPK 131. panta 1. punktu un 127. panta 2. punktu pusēm jānorāda pierādījumi un konkrētie apstākļi, kas pamatoti ar attiecīgajiem pierādījumiem, kā arī jāiesniedz visi rakstiskie pierādījumi, kas tām pieejami pieteikuma iesniegšanas brīdī un atbildētāja iebildes saņemšanas brīdī.

Saskaņā ar CPK 158. pantu, ja konkrētu pierādījumu savākšana ir apšaubāma vai rada īpašas grūtības, tiesa var noteikt termiņu pierādījumu vākšanai un turpināt lietas izskatīšanu bez attiecīgajiem pierādījumiem, ja tie netiek iesniegti norādītajā termiņā. Pierādījumus var iegūt vēlāk tiesvedības gaitā, ja vien tas nepamatoti nekavē tiesvedību.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt pieteikumus par pierādījumu iegūšanu, pieņemot speciālu nolēmumu, ja faktiem, ko puse vēlas pierādīt, nav ietekmes uz lietu un ja pieteikumi par pierādījumu iegūšanu nav iesniegti savlaicīgi. Ja puse prasa uzklaut vairākus lieciniekus kāda fakta noskaidrošanai, tiesa var atzīt tikai dažus ierosinātos lieciniekus. Ja apstrīdētais fakts netiek noskaidrots, tiek uzaicināti pārējie liecinieki (CPK 159. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Civilprocesa kodeksā ir paredzēti šādi pierādīšanas līdzekļi:

liecinieku liecības, ko reglamentē 163.–174. panta noteikumi;

pušu paskaidrojumi;

kuros apstiprināts konkrēts fakts;

kuros sniegta atbilde uz konkrētiem jautājumiem;

pušu sniegtās liecības reglamentē CPK 175.–177. panta noteikumi;

rakstiski pierādījumi, ko reglamentē CPK 178.–194. panta noteikumi;

oficiāli dokumenti;

privāti dokumenti.

Rakstiskus pierādījumus var iesniegt abas puses, bet tos var pieprasīt arī tiesa. Rakstiski pierādījumi var tikt iesniegti papīra formātā vai elektroniski. Ja pierādījumus iesniedz elektroniski, tiesa var pieprasīt, lai papildus drukātajai versijai dokuments tiek iesniegts arī elektroniski. Ja puse iesniedz dokumenta kopiju, tai var tikt uzdots iesniegt arī dokumenta oriģinālu (CPK 183. pants).

Dokumentus parasti iesniedz bulgāru valodā. Ja dokumentus iesniedz svešvalodā, tiem jāpievieno attiecīgās puses apliecināts precīzs to tulkojums bulgāru valodā.

Saskaņā ar CPK 187. pantu, ja tiesa var bez grūtībām iegūt drukātus materiālus, ir pietiekami norādīt vietu, kur attiecīgie materiāli ir publicēti.

Tiesa var izdot rīkojumu, lai puses vai lietā neiesaistītas trešās personas iesniedz konkrētus rakstiskus pierādījumus. Saskaņā ar CPK 190. un 192. pantu katra puse var prasīt, lai tiesa izdod šādu rīkojumu, un tiesa savu lēmumu pieņem, pamatojoties uz visiem tai pieejamiem pierādījumiem. Lai iegūtu rakstiskus pierādījumus no neiesaistītas personas, tiesā jāiesniedz speciāls rakstisks pieteikums. Pieteikuma kopiju dara pieejamu attiecīgajai trešai personai. Lai gan pusēm ir tiesisks pienākums iesniegt pierādījumus, tās var atteikties to darīt, ja kāds dokuments attiecas uz viņu personīgo dzīvi vai viņu ģimenes locekļu personīgo dzīvi vai ja pierādījumu iesniegšanas gadījumā šīs personas tiktu pakļautas apkaunojumam vai kriminālvajāšanai. Šādā gadījumā, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi, tiesa var likt attiecīgajai pusei iesniegt izrakstus no attiecīgā dokumenta.

Saskaņā ar valsts tiesību aktiem puses var apstrīdēt pretējās puses iesniegta rakstiska dokumenta autentiskumu, bet tas ir jāizdara līdz brīdim, kad tiek saņemta atbilde uz viņu iesniegto informāciju. Ja dokuments tiek iesniegts tiesas sēdes laikā, tas jāapstrīd pirms tiesas sēdes beigām. Ja pretējā puse vēlas izmantot apstrīdēto dokumentu, tiesa uzdod veikt tā autentiskuma pārbaudi. Pierādīšanas pienākums ir pusei, kura apstrīd dokumenta autentiskumu. Ja uz apstrīdētā dokumenta nav tās puses paraksta, kura apstrīd tā autentiskumu, pierādīšanas pienākums ir pusei, kura iesniegusi dokumentu. Pabeidzot izmeklēšanu, lai pārliecinātos par apstrīdētā dokumenta autentiskumu, tiesa izlemj, vai dokuments ir autentisks vai viltots. Šo lēmumu tiesa var iekļaut savā spriedumā, ko tā pasludina attiecīgajā lietā (CPK 193. un 194. pants).

Noteikumi par lieciniekiem-ekspertiem ir noteikti CPK 195.–203. pantā.

Lieciniekus-ekspertus ieceļ pēc pušu lūguma vai tiesa pēc savas iniciatīvas. Liecinieki-eksperti iesniedz savus ziņojumus vismaz nedēļu pirms plānotās tiesas sēdes, kurā ziņojums ir jāapstiprina.

Ja liecinieka-eksperta secinājums tiek apstrīdēts, tiesa var iecelt vienu vai vairākus citus lieciniekus-ekspertus. Tiesa var arī prasīt, lai liecinieks-eksperts pārskata savu atzinumu vai sniedz otru atzinumu par konkrēto jautājumu.

Noteikumi par vizuālu pārbaudi un apstiprināšanu ir noteikti CPK 204.–206. pantā.

Pēc pušu lūguma vai tiesa pēc savas iniciatīvas var likt vizuāli pārbaudīt kustamu vai nekustamu īpašumu vai apstiprināt personu, neiesaistot lieciniekus un tiesas ieceltus ekspertus.

Vizuālas pārbaudes un apstiprināšana ir pierādījumu vākšanas un pārbaudīšanas metodes. Tās ir visas tiesas pārziņā, un tās var deleģēt kādam tiesas loceklim vai citai tiesai.

Tiesa paziņo pusēm vizuālās pārbaudes datumu un vietu. Tiek sagatavots vizuālās pārbaudes protokols, kurā sīki izklāsta pārbaudē konstatēto, liecinieku-ekspertu sniegtos paskaidrojumus un pārbaudes vietā nopratināto liecinieku liecības.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Pierādījumi no lieciniekiem tiek iegūti liecinieku nopratināšanā. Liecinieku liecības, kas iesniegtas rakstveidā, nav pieņemamas. Liecinieku-ekspertu secinājumi tiek iesniegti rakstveidā vismaz nedēļu pirms plānotā tiesas sēdes datuma, un tad tos uzklauša tiesā un atzīst par pierādījumiem. Tiesa un puses var uzdot jautājumus lieciniekiem-ekspertiem.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Valsts procesuālās tiesības nepiešķir lielāku nozīmīgumu dažu veidu pierādījumiem salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem. Pierādījumi tiek izskatīti pēc būtības un kopumā, un tos izskata dienā, kad novērtē pierādītos faktus, kas nosaka prasības pamatu.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Konkrētos gadījumos, kas ir skaidri paredzēti likumā, piemēram, apstiprinot tiesiskus darījumus, kuriem ir vajadzīgs rakstisks akts, ir pieļaujami tikai rakstiski pierādījumi. Liecinieku liecības ir nepieņemamas šādos gadījumos: oficiāla dokumenta satura atspēkošana, to apstākļu noskaidrošana, par kuriem jāiesniedz pierādījumi rakstiska akta veidā; tādu līgumu apstiprināšana, kuru vērtība pārsniedz 5000 BGN, ja vien līgums nav noslēgts starp laulātajiem, augšupējiem vai lejupējiem radniekiem taisnā līnijā, radniekiem līdz ceturtajai radniecības pakāpei vai radniekiem svainībā līdz otrajai svainības pakāpei ieskaitot; ar rakstisku lēmumu nodibinātu finansiālu saistību izpilde; tādas rakstiskas vienošanās apstiprināšana, ko noslēdzis tiesvedības dalībnieks, kurš prasa liecinieka atzīšanu, vai šādas vienošanās grozīšana vai atcelšana, no puses saņemta privāta dokumenta satura atspēkošana.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Neviens nedrīkst atteikties sniegt liecības, izņemot, ja likums skaidri paredz atbrīvojumu no šā pienākuma.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Papildus pušu advokātiem vai starpniekiem strīdā arī šādas personas var atteikties sniegt liecības: pušu augšupējie vai lejupējie radnieki taisnā līnijā, viņu brālī un māsas, radnieki svainībā pirmajā svainības pakāpē, laulātie, bijušie laulātie vai faktiskās kopdzīves partneri (CPK 166. pants). Tiesa novērtē liecinieku liecības, ņemot vērā visu citu lietā pieejamo informāciju un jebkādu personīgo ieinteresētību, kas lieciniekam var būt konkrētajā lietā.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Saskaņā ar CPK 163. pantu lieciniekiem ir jāierodas tiesā un jāliecina. Ja lieciniekam ir pamatoti iemesli, lai neliecinātu vai neatbildētu uz konkrētiem jautājumiem, viņam ir rakstiski, sniedzot vajadzīgos pamatojošos pierādījumus, jāpaziņo šādi iemesli tiesai pirms tiesas sēdes, kurā viņam jāliecina. (CPK 167. pants). Ja liecinieks neņem vērā tiesas pavēsti un neierodas tiesā, viņam piemēro sodu, un tiesa var arī izdot rīkojumu par liecinieka nogādāšanu tiesā tiesu policijas pavadībā.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Pierādījumus var iegūt no visām personām (izņemot 6. punkta B apakšpunktā minētās), pat ja tās ir rīcībnespējīgas vai ir ieinteresētas strīda iznākumā. Tiesa novērtē liecinieku liecības, ņemot vērā liecinieku rīcībnespēju vai personīgo ieinteresētību.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieku atzīst pēc pušu lūguma vai tiesa pēc savas iniciatīvas. Pavēste lieciniekam tiek nosūtīta uz adresi, ko norādījusi puse, kura uzaicina liecinieku. Ja adrese nav pareiza, tiesa nosaka termiņu, līdz kuram attiecīgajai pusei jānorāda jauna adrese.

Katrs liecinieks, kurš pienācīgi izsaukts uz tiesu un ierodas tiesā, tiek nopratināts atsevišķi pušu klātbūtnē. Liecinieku var nopratināt vairākas reizes. Tiesa novērtē liecinieka liecības, ņemot vērā visus citus lietā savāktos pierādījumus. Saskaņā ar CPK 170. pantu pirms liecinieka uzklaušanās tiesa informē viņu par atbildību par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu un pieraksta liecinieka personas datus. Tiesa var uzklaušīt liecinieku pirms plānotā tiesas sēdes datuma vai veikt ārpustiesas pārbaudi, ja tai ir pamatots iemesls to darīt. Puses tiek aicinātas piedalīties šādā pārbaudē. Civilprocesa kodeksā nav noteikumu, kas paredz liecinieku nopratināšanu, rīkojot videokonferenci vai izmantojot citus tehniskos līdzekļus. Ja pierādījumi jāsavāc citā tiesu rajonā, tiesa var deleģēt šo uzdevumu vietējai rajona tiesai (*rayonen sad*) (CPK 25. pants).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Sagatavojot spriedumu, neņem vērā pierādījumus, kas iegūti nelikumīgi vai kas pēc tam, kad tie apstrīdēti, ir atzīti par nepatiesiem saskaņā ar rakstisku dokumentu apstrīdēšanas procedūru. Šādus pierādījumus var izslēgt no lietas. Tādu pušu principu piemēro attiecībā uz iesniegtiem pierādījumiem, kas atzīti par lietā nebūtiskiem.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Puses liecību var atzīt kā pierādījumu, ja tā sniegta saskaņā ar CPK 176. pantā noteikto procedūru, t. i., ja tiesa ir likusi attiecīgajai pusei ierasties personīgi un sniegt paskaidrojumus, kas ir būtiski lietas apstākļu noskaidrošanai.

Lapa atjaunināta: 11/02/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.